

Eerlijk, duurzaam en Peruviaans

Vijf projecten gesteund door het Trade for Development Centre

Red Social begeleidt gemeenschappen actief in de artisanale mijnbouw © Red Social

In 1965 ondertekenden Belgische en Peruviaanse ministers het eerste samenwerkingsakkoord tussen beide landen. Een halve eeuw later is het Belgische Ontwikkelingsagentschap nog steeds actief in het Andesland en steunt het Trade for Development Centre er vijf projecten rond eerlijke en duurzame handel. Reden genoeg om het verhaal van de cacaoboeren, de physalisproducenten, de houtkappers, de weefsters en de mijnwerkers achter deze projecten onder de loep te nemen.

De cacaoboeren van Cepicafe

We starten onze tocht in de regio Piura, in het uiterste noordwesten van het land. De coöperatie **Cepicafe (Central Piurana de Cafetaleros)** bestaat sinds 1995, maar is al lang niet meer de kleine groep boeren die op zoek ging naar een betere prijs voor hun koffieoogst. De voorbije 20 jaar legden zij een merkwaardig parcours af door volop in te zetten op agro-ecologie en op de bio- en de fairtrademarkt.

In dezelfde regio maar dan een eind lager werd van oudsher ook cacao geteeld. Langzaam groeide het besef bij de mensen van Cepicafe dat de lokale oude cacao-variëteit, *criollo porcelana*, de potentie had om in een hoger marktsegment mee te spelen. Met steun van het Trade for Development Centre (TDC) en andere donoren werd een programma opgezet om de kwaliteit en de productie op een duurzame manier te verbeteren en een bio- en fairtradecertificatie te behalen.

Met resultaat, want intussen won hun *cacao blanco* prijs na prijs voor zijn fijne smaak en heeft hij bekende chocolademakers wereldwijd weten te bekoren. In 2006 exporteerde Cepicafe voor het eerst 32 ton cacao, in 2014 was dat al 700 ton.

Dromen

In de loop van 2014 besluit TDC het cacao-project van Cepicafe een jaar langer te steunen. Naast 9 organisaties en 850 families in de regio's Tumbes en Piura behoren ditmaal ook 200 families uit de veel armere regio Amazonas tot de doelgroep. Ondanks de zwakke structuren en de slechte infrastructuur is het de ambitie om ook daar het proces van oogsten, fermenteren en drogen te optimaliseren en de kwaliteit sterk te verbeteren. Bovendien wil Cepicafe zijn netwerk verder uitbouwen met klanten in de bio-, fairtrade- en andere markten, maar ook met lokale en regionale overheden.

Cepicafe werkt stap voor stap toe naar de realisatie van een droom: het bouwen van een eigen chocoladefabriek in Piura die voor de lokale en internationale markt cacao verwerkt tot chocolade en op die manier meer toegevoegde waarde in Peru zelf houdt. Begin 2015 werd een joint venture opgericht met het Nederlandse bedrijf Chocolatemakers om deze droom nog een stap dichterbij te brengen.

Deze cacao bekoort intussen chocolademakers wereldwijd © Cepicafe

De lokale physalisvariant heeft een uitstekende smaak © AgroAndino

Het bedrijf en de boeren hebben nog meer plannen. Zo hopen zij naar het voorbeeld van heel wat Colombiaanse coöperaties in de toekomst ook verse incabessen te exporteren. Voor de lokale markt willen ze sauzen en confituren maken, wat opnieuw bijkomende arbeidsplaatsen zou creëren.

De physalisproducenten van AgroAndino

Onze tweede halte ligt hoger in de Andesbergen, meer bepaald in de regio Cajamarca. Arme boerengemeenschappen proberen daar te overleven met traditionele gewassen die ze op de lokale markt verkopen of zelf consumeren. Maar sinds kort richten ze hun aandacht steeds meer op een inheemse plant die de interesse van westerse consumenten heeft opgewekt. Voor deze *indígenas* was *aguaymanto* – bij ons gekend als incabes of physalis – altijd al een belangrijke bron van vitamines, maar nu zijn de feloranje bessen in hun papierachtige kelken plots ook een commerciële opportuniteit.

Het bedrijf **AgroAndino**, dat het project bij TDC indiende, hoopt met 30 hectare nieuwe aanplantingen deze gemeenschappen inkomsten en een toekomst te bezorgen. Een extra troef is dat de lokale variant van de incabes een uitstekende zoetzure smaak heeft.

Van gedroogd naar vers

AgroAndino heeft in de regio een productie-eenheid opgezet waar behalve *aguaymanto* ook mango, banaan, ananas en granaatappel worden gedroogd. Om het project een duurzame basis te geven, hecht het bedrijf veel belang aan de participatie van de boeren. De bestaande *Asociaciones de Productores* moeten daarom worden versterkt. Een socioloog is bij het project betrokken om dit proces te laten verlopen met respect voor de inheemse tradities. Verder wordt ingezet op kwalitatief zaadgoed, op technische assistentie door agronomen en op systemen voor kwaliteitscontrole.

“In deze afgelegen streek is het zeer moeilijk voor de boeren om hun producten te vermarkten. Sinds 2008 bieden wij hen technische hulp, van de aanplant tot de oogst”, legt Reinhard Schedlbauer uit, Operations Manager van AgroAndino. “Via een bio- en hopelijk op termijn ook een fairtradecertificatie kunnen wij hen een eerlijke prijs garanderen. Onze drooglijn, waar vooral vrouwen werken, hebben we bewust hier opgezet zodat de toegevoegde waarde in de lokale gemeenschap blijft.”

De houtkappers van AIDER

Van de hoge Andes dalen we af naar het Amazonewoud, meer bepaald naar de Shipibo Conibo-gemeenschappen in de regio Ucayali. Van oudsher leven zij van het woud en van de houtkap, maar de prijzen die opkopers voor hun hout betalen zijn zeer laag. Toen ze in 2005 met de hulp van de Peruviaanse ngo **AIDER (Asociación para la Investigación y el Desarrollo Integral)** als eerste inheemse gemeenschap het FSC-label behaalden, hoopten ze daar economisch beter van te worden. Maar dat gebeurde niet. Ze waren organisatorisch te zwak en konden niet de noodzakelijke kwaliteit en kwantiteit leveren.

Op vraag van **BOS+**, een Vlaamse ngo die ijvert voor duurzaam bosbeheer, startte TDC in 2010 de financiering van een driejarig project. Vertrekpunt was een reeks opleidingen in administratie, boekhouding, strategische planning en marketing voor leden van de gemeenschap. Op het terrein zelf werden technische workshops georganiseerd. Maar de belangrijkste actie was ongetwijfeld de bouw – met fondsen van TDC en andere donors – van een opslagcentrum. Daar wordt het hout niet alleen verzameld, maar ook gedroogd, verzaagd en verwerkt. Op die manier wordt een deel van de toegevoegde waarde in de regio gehouden. Ook handwerk en andere producten uit de gemeenschappen kunnen er gestockeerd worden. Om het centrum en de verkoop te beheren richtten de vijf deelnemende gemeenschappen met de hulp van AIDER het eerste ‘inheemse’ bedrijf op in de Peruviaanse Amazoneregio: **Citeindígena (Centro De Transformación e Innovación Tecnológica Indígena)**.

Unieke troef

De eerste resultaten zijn hoopgevend. Het project zorgt voor meer werkgelegenheid, een groter bewustzijn rond het belang van duurzaam bosbeheer en een hoger inkomen voor de gemeenschappen. 10% wordt in een gemeenschappelijk infrastructuurfonds gestoken voor scholenbouw of de aanleg van elektriciteit.

Shipibo Conibo-houtkappers aan het werk © Sebastien Bouhon/Bos+

Maar commercieel valt er nog een hele weg af te leggen, deels omdat vele Peruviaanse kopers niet bereid zijn een hogere prijs te betalen voor gecertificeerd hout, deels omdat hun producten onvoldoende inspelen op de vraag van de markt. Export blijft hierdoor een verre droom.

Om hieraan te werken, plannen Citeindigena, AIDER en BOS+ een tweetalige website, een uitgebreidere catalogus en vooral een diepgaandere marktoprospectie, zowel nationaal als internationaal, om potentiële klanten te identificeren. "Dit vervolgtraject hebben we goedgekeurd", stelt Steven De Craen, Financial Support Officer van TDC, "omdat we Citeindigena alle kansen willen geven om hun unieke troef maximaal uit te spelen: gecertificeerd hout van een inheems bedrijf, uniek in Peru, een land waar illegale houtkap nog heel vaak voorkomt."

De weefsters van Royal Knit

We trekken verder zuidwaarts, naar het grensgebied van de regio's Puno en Cuzco. Ook daar wonen hoog in de bergen inheemse gemeenschappen die moeizaam overleven van de landbouw en van hun kuddes alpaca's en lama's. Dankzij die dieren is de streek gekend voor zijn eeuwenoude traditie van weven en breien die teruggaat tot de Incacultuur. Traditioneel was dat mannenwerk, maar die zijn nu steeds vaker van huis om werk te zoeken in de mijnen. Ook jongeren trekken weg door gebrek aan perspectief.

Sinds 2012 steunt TDC hier een project van **Royal Knit**, een Peruviaans familiebedrijf dat het als haar missie ziet om *indigenas* op te leiden in traditionele weef- en breitechnieken en daarna de kans te geven mee te werken aan haar collecties. Sinds 2004 is Royal Knit lid van de World Fair Trade Organisation (WFTO), organiseerde het meer dan 40 opleidingen in heel het land en verhandelt het wereldwijd textielproducten van honderden weefsters.

Inkomen verdubbeld

De focus van het door TDC gesteunde project lag op een reeks opleidingen in de gemeenten Ocongate en Lampa en had een dubbel doel: enerzijds zorgen dat de traditionele weeftechnieken van de regio niet verloren gaan, anderzijds economische kansen bieden aan al wie niet in de mijnbouw werkt. De overgrote meerderheid van de deelnemers waren vrouwen, maar niet uitsluitend.

De impact op hun inkomen bleek bij de evaluatie groot: zij die ook daarvoor handwerk verkochten, zagen hun vergoeding minstens verdubbeld. Positief is ook dat in beide gemeenten de vrouwen mondig(er) geworden zijn en zich verenigen om het werk beter te organiseren. Bovendien kunnen de vrouwen dit weef- en breiwerk thuis

doen, waardoor ze een eigen inkomen verwerven zonder dat ze hun huishouden in de steek moeten laten. Dit geeft hen voor het eerst de macht om financiële beslissingen te nemen. Niet zelden geven vrouwen prioriteit aan de school, ook voor hun dochters. "Projecten als deze, hoe kleinschalig ook, krikken het zelfvertrouwen van vrouwen op en veranderen het beeld dat mannen hebben van hun vrouwen", concludeert Steven De Craen. "Daarom hebben we besloten het project te verlengen en deze vrouwen-groepen de kans te geven een collectie *ética de lujo* (ethische luxe) uit te werken die door Royal Knit op (fairtrade)beurzen in binnen- en buitenland zal worden gepresenteerd."

De mijnwerkers van Red Social

Niet ver daarvandaan, in de regio's Apurimac en Arequipo, eindigen we onze Peruviaanse rondtrip bij het **Instituto Redes de Desarrollo Social**, kortweg **Red Social**. Deze ngo, opgericht in 2000, begeleidt inheemse gemeenschappen die actief zijn in kleinschalige 'artisanale' mijnbouw. Peru is een land dat gekend is voor zijn open-pit mijnen. Deze gigantische kraters in het landschap, meestal het werk van buitenlandse mijnbouwbedrijven, zijn vaak een ramp voor het milieu. Om goud van de overige ertsen te scheiden wordt bijvoorbeeld massaal cyanide gebruikt. Ook het waterverbruik van dit soort mijnactiviteiten is hallucinant.

Vrouwen aan het werk in Ocongate © Royal Knit

Veel minder gekend is het feit dat 10 tot 15 % van de wereldwijde goudproductie wordt opgedolven door miljoenen 'artisanale' mijnbouwers. Vaak werken zij in de illegaliteit, omdat overheden niet geneigd zijn hen concessies te geven. Veilig is hun werk evenmin omdat zij meestal kwik gebruiken om het erts te scheiden. De prijs die deze artisanale mijnbouwers krijgen voor hun goud volstaat zelden om uit de vicieuze cirkel van armoede te geraken, aangezien ze de speelbal zijn van gewiekste opkopers.

In 2007 stond Red Social mee aan de wieg van de Alliance for Responsible Mining (ARM). Deze coalitie nam de handschoen op om de buitenwereld te tonen dat kleinschalige, artisanale goudwinning wel degelijk kan bijdragen tot armoedebestrijding en duurzame ontwikkeling. Het resultaat was een standaard met criteria voor een verantwoorde mijnbouw. Een tijdlang werd samengewerkt met Fairtrade International (FI) en ontstaat het eerste label voor 'eerlijk goud': Fairtrade & Fairmined.

Omdat de grote doorbraak uitbleef, gingen ARM en FI begin 2014 elk hun eigen weg. Vandaag bestaan er twee labels: het Fairtradelabel en het Fairmined label.

Fairtrade en Fairmined

Het doel van de projecten die het TDC steunt, is dubbel. In de eerste plaats zullen drie organisaties, goed voor 183 mijnwerkers en hun families, begeleid worden om zich in regel te stellen met de Peruviaanse wetgeving. Dit proces van *formalización* houdt in dat hun activiteit gelegaliseerd wordt en dat ze het terrein mogen gebruiken. Daarnaast zal de groep opgeleid worden in duurzame technieken zoals gravimetrie, waarbij de ertsen gescheiden worden zonder gebruik van gevaarlijke chemische stoffen. Dit moet leiden tot het behalen van zowel het Fairtrade- als het Fairmined label en tot nieuwe kansen op de fairtrademarkt. Elk mijnbouwproject is natuurlijk eindig, bijgevolg eist Red Social

ook van de organisaties dat een deel van de inkomsten besteed wordt aan het zoeken naar nieuwe activiteiten. Voor Red Social zijn dit soort pilootprojecten heel belangrijk om andere groepen in de regio te tonen dat verantwoorde kleinschalige mijnbouw mogelijk is.

Door deze vijf Peruviaanse projecten loopt een rode draad: gesteund door ngo's of sociaalvoelende ondernemers gaan achtergestelde producentengroepen, meestal *indígenas*, via eerlijke of duurzame handelskanalen op zoek naar een betere toekomst. De projecten zijn een belangrijke steun op weg naar een mooie toekomst: de export van biologische incabessen, fairtradehandwerk of eerlijk goud, duurzaam beheer van het Amazonewoud of een eigen chocoladefabriek.

WWW.BEFAIR.BE

DE BELGISCHE
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING .be

Bronnen:

Projectaanvragen, evaluaties en rapporten bij het Trade for Development Centre.
Cepicafe: www.cepicafe.com.pe, www.coopnorandino.com.pe.
AgroAndino: www.agroandino-peru.com.
AIDER: www.aider.com.pe, www.citeindigena.com,
www.bosplus.be/nl/onzeprojecten/projecteninhetzuiden.

Royal Knit: www.rkperu.com.
Red Social: www.redsocial.pe.
ARM: www.communitymining.org.
Fairgold: www.fairgold.org.
Fairmined: www.fairmined.org.